

Verslag van de vergadering van de Statencommissie Omgeving en Milieu/ Welzijn, Cultuur en Sociaal beleid, gehouden op 10 maart 2010 van 16.00 uur tot 17.54 uur in de Statenzaal van het Provinciehuis te Groningen.

Aanwezig: dhr. J.W. Veluwenkamp (PvdA, voorzitter), dhr. J.G. Abbes (CDA), dhr. B.P.A. Blom (SP), dhr. L.A. Dieters (PvdA), mw. S.J.F. van der Graaf (ChristenUnie), dhr. W. Haasken (VVD), mw. O. Hartman-Togtema (VVD), dhr. H.T. Hoiting (burgercommissielid Partij voor het Noorden), dhr. F.A.M. Keurentjes (CDA), dhr. S.J. Krajenbrink (CDA), mw. F. Mete (PvdA), mw. I.P.A. Mortiers (PvdA), dhr. R. Sangers (SP), mw. M.R. Schalij (PvdA), mw. I. van der Sluis-Huisman (ChristenUnie), dhr. H. Spoeltman (PvdA), mw. F. Stavast (GroenLinks), dhr. R. Stevens (ChristenUnie), dhr. C. Swagerman (SP), dhr. D. de Vries (burgercommissielid D66), mw. A. Winter-Wijffels (CDA), dhr. T.J. Zanen (Partij voor het Noorden).

Niet aanwezig: mw. L.K. Broekhuizen-Smit (PvdA), mw. A.A.H. Hazekamp (Partij voor de Dieren), dhr. H.J. Flokstra (SP), dhr. E.J. Luitjens (VVD), dhr. H. Miedema (burgercommissielid GroenLinks), dhr. W. van der Ploeg (GroenLinks), mw. K. Schraagen (VVD), mw. J. Siersema-Venema (GroenLinks), dhr. L.A.M. Stoop (burgercommissielid Partij voor de Dieren), mw. L. Veenstra (SP), dhr. P.G. de Vey Mestdagh (D66), dhr. J. Zwinderman (burgercommissielid (D66)).

Voorts aanwezig: dhr. P.M. de Bruijne (gedeputeerde), dhr. D.A. Hollenga (gedeputeerde), mw. J. Bordewijk (secretaris) en mw. M.J. Baartman (Verslagbureau Groningen).

1. Opening en mededelingen

De voorzitter heet eenieder van harte welkom en opent de vergadering om 16.00 uur. Aansluitend op de vergadering komen de leden van de Werkgroep Krimp nog even bij elkaar voor een kleine evaluatie van de Statenconferentie Krimp.

Afgemeld hebben zich: mw. Hazekamp (Partij voor de Dieren), dhr. Luitjens (VVD), mw. Schraagen (VVD) en mw. Siersema-Venema (GroenLinks).

2. Regeling van werkzaamheden

- Er zijn geen voorstellen vreemd aan de orde van de dag.
- Vaststellen van de agenda

Op verzoek van mw. Van der Graaf van de ChristenUnie worden bij dit punt betrokken de vragen die de ChristenUnie heeft gesteld over de effecten van de stimuleringsregeling woningbouwprojecten en de antwoorden van het College. De brief staat vandaag mede op de agenda.

3. Spreken voor niet-Statelieden

Er hebben zich geen insprekers gemeld.

Bespreekstuk

4. **Brief van GS van 2 december 2009, nr. 2009-69.150/49/A.11, OMP/PB (PDF-bestand, 33 KB) betreffende aanbiedingsbrief Rapportage Topteam Krimp. Op verzoek van de Partij van de Arbeid. Met daarbij:**
Brief van GS van 19 januari 2010, nr. 2010-02.158/3/A.9, RP (PDF-bestanden), betreffende beleidskader Stedelijke Vernieuwing ISV3 periode 2010-2014.
Brief van GS van 9 februari 2010, nr. 2010-02239/6/A.6, RP, betreffende schriftelijke vragen inzake effecten stimuleringsregeling woningbouwprojecten op bevolkingskrimp.

De **voorzitter** neemt aan dat eenieder de stukken tot in detail heeft bestudeerd. Bovendien heeft een aantal weken geleden de conferentie Krimp plaatsgevonden. Er is een hoop materiaal en kennis vergaard en het College heeft in haar brief een Provinciaal Actieplan Krimp aangekondigd. Het meest nuttig lijkt het hem om deze vergadering te gebruiken om met de gedeputeerde in gesprek te gaan en niet om samen te vatten wat er allemaal aan de hand is. De voorzitter stelt voor dat beknopt te doen en per fractie de gedeputeerde maximaal drie vragen te stellen en drie adviezen te geven.

Mw. **Schalij** (PvdA) start haar betoog. De aanleiding voor haar vraag in de vorige commissie, is gelegen in het feit dat de rapporten van het Topteam Krimp die maand aan de orde kwamen in de Tweede Kamer en de PvdA van mening was dat dit onderwerp ook in dit gezelschap besproken moest worden. Genoemde rapportage vormt inmiddels een belangrijk onderdeel van het Interbestuurlijk Actieplan Bevolkingsdaling van Rijk, VNG en IPO. Dat men met het ISV-3 in de provincie nu ook gaat inzetten op de krimpgebieden, geeft een extra dimensie aan de bespreking van vandaag, ook in de aanloop naar het Provinciaal Actieplan Krimp. Terecht spreekt het Topteam over krimp als zijnde een structureel probleem in Groningen, waarvan de oorzaken vooral het wegvallen van economische dragers en uitmigratie zijn, maar dat nu ook versterkt wordt door demografische ontwikkelingen. In voorgaande POP's is al heel veel aandacht besteed aan het oplossen van knelpunten en het bieden van nieuwe perspectieven. Inhoudelijk biedt de rapportage van het Topteam niet veel nieuws. De winst ligt vooral in de verbanden die gelegd worden tussen de verschillende actoren, ook op rijksniveau. De conclusies en aanbevelingen van de rapportage zijn voor een belangrijk deel overgenomen in het Landelijk Actieplan. Bij de Voorjaarsnota zou € 31 miljoen rijksmiddelen voor dit doel worden vrijgemaakt, waarvan een substantieel deel voor Groningen was bedoeld. Na de val van het kabinet is onzeker of dit dossier nog op de goede lijst komt.

Weet gedeputeerde inmiddels al wat meer over de situatie? Is dit dossier op de goede lijst terechtgekomen en wordt het alsnog met de Voorjaarsnota meegenomen?

De PvdA-fractie gaat ervan uit dat via de Integrale Gebiedsgerichte benadering van woon- en leefbaarheidsplannen in de krimpgebieden vanuit de sociale agenda gewerkt blijft worden.

Mede gezien de bezuinigingen zullen alle registers opengetrokken moeten worden om in de komende periode de gewenste kwaliteitsslag in de krimpgebieden te kunnen maken.

De aanpak van het College om beschikbare ISV-middelen wat betreft het onderdeel wonen selectief in te zetten voor de krimpgebieden, sluit, in dit licht bezien, aan bij die ambitie. Door regio's dit jaar te vragen om in afwachting van het gereedkomen van het totale woon-en leefbaarheidsplan alvast een woon- en voorzieningenplan te maken dat kan dienen als basis voor een projectaanvraag, wordt al een belangrijke stap in de gewenste richting gedaan.

Met de uitvoering van een tweetal experimenten vanuit het Landelijk Actieplan, betreffende het wonen in Oost-Groningen en basisonderwijs en voorschoolse voorzieningen in Noord-Groningen, wordt eveneens vooruit gelopen op een effectieve aanpak van de krimp. Zo wordt in de provincie al op verschillende fronten gewerkt aan de voorbereiding van het Provinciale Actieplan.

Zoals het College zelf aangeeft, gaat het niet alleen over de focus op de krimpgebieden, maar ook over de samenhang en complementariteit van deze gebieden. Met name de relatie tussen de

groeiregio Groningen-Assen en de krimpregio's, vormt een uitdaging vanwege wederzijdse afhankelijkheid. De nadruk moet liggen op complementaire kwaliteiten, waarbij zowel geïnvesteerd moet worden in de groei- als in de krimpgebieden.

De **voorzitter** vraagt of de essentie van haar betoog is dat zij het College steunt en het College vraagt naar de stand van zaken.

Mw. **Schalij** (PvdA) bevestigt dat dat ongeveer de strekking is.

Dhr. **Sangers** (SP) vraagt of hij in de samenvatting van de voorzitter een zeker waardeoordeel beluistert.

De **voorzitter** antwoordt dat hij ervan houdt goed te begrijpen wat er gezegd wordt, maar dat dhr. Sangers erin mag horen wat hij wil.

Mw. **Hartman -Togtema** (VVD) vraagt hoe al die verschillende fondsen, het ISV-3 fonds, het nog op te richten Provinciale Krimpfonds en wellicht de € 31 miljoen Rijksgelden, zich tot elkaar verhouden. ISV-3 is vooral gericht op het wonen. De VVD-fractie is van mening dat het Provinciale Krimpfonds daar dan aanvullend op zou moeten zijn, bijvoorbeeld voor projecten aangaande de leefbaarheid op het platteland. Dat uiteraard in samenspraak met de gemeenten. Haar vraag hangt onder andere samen met de onduidelijkheid over de criteria die straks aan alle fondsen gaan hangen. Kijk op Krimp. De VVD-fractie vindt het advies van CDA-staatssecretaris Bijleveld om in de krimpgebieden geen huizen te kopen, schandelijk. De VVD ziet juist kansen voor deze regio's.

Dhr. **Keurentjes** (VVD) vraagt of mw. Hartman-Togtema niet alleen de tekst, maar ook de bedoeling van de uitspraak van staatssecretaris Bijleveld heeft begrepen.

Mw. **Hartman – Togtema** (VVD) vond vooral het feit dat zij haar uitspraak niet terugneemt, zeer schokkend.

Dhr. **Keurentjes** (VVD) merkt op dat het om die reden misschien juist goed is om naar de inhoud van de tekst te kijken en niet uit te gaan van wat er mogelijk gezegd zou zijn.

Mw. **Hartman – Togtema** (VVD) heeft de tekst op haar website gelezen, waaruit blijkt dat men geneigd is gebieden al snel als probleemgebieden te bestempelen, terwijl er juist naar de kansen gekeken moet worden. Ook de VVD ziet wel een aantal zwarte plekken in de krimpregio's maar wil juist inzetten op de sterke punten. In deze gebieden zijn grote woningen met een lapje grond nog zeer betaalbaar. De rust en relatieve ruimte is prachtig en het is een ideale mogelijkheid om een kwalitatief zeer hoogwaardige leefomgeving te creëren. De rapporten die beschikbaar zijn, liegen er desondanks niet om. Er is sprake van verdunning, vergrijzing en vergroening. Afstanden naar voorzieningen worden groter. De VVD maakt zich vooral zorgen over het aanrijdtijdenbeleid van de hulpdiensten. De VVD pleit ervoor te experimenteren met versoepeling van de regelgeving in de krimpregio's. Er moet veel meer ruimte gegeven worden aan ondernemers en burgers die onnodig wegtrekken of wegblijven.

Ander belangrijk thema in de krimpgebieden is primair onderwijs ten opzichte van wonen. Hoe kan het straks zo georganiseerd worden dat er in die gebieden toch een aantal scholen overeind gehouden worden? Misschien door meerdere voorzieningen te koppelen aan de scholen, door een bus te laten rijden, of opvang te regelen voor of na school. Dat alles vergt goede bestuurkracht van sterke gemeenten.

Dhr. **Swagerman** (SP) komt terug op een paar belangrijke punten. De SP-fractie maakt onderscheid tussen de demografische en de economische krimp. De SP is ervan overtuigd dat de demografische krimp op het platteland zich wel door zal zetten, maar zou graag zien dat men er alles aan gaat doen

om die zo veel mogelijk tegen te gaan. Dat betekent dat er gestreefd moet worden naar het creëren van economische structuren, waardoor de mensen in dat gebied aan het werk komen, er kunnen blijven wonen en er dus aangepast gebouwd moet gaan worden. Niet alleen hoger opgeleiden moeten vastgehouden worden.

Dhr. **Dieters** (PvdA) wijst erop dat het mobiliteitsvraagstuk hier ook achter ligt. Mensen willen wel in het gebied werken, maar elders wonen. Hoe kijkt dhr. Swagerman daar tegenaan?

Dhr. **Swagerman** (SP) antwoordt dat een deel van het mobiliteitsprobleem wordt opgelost door ervoor te zorgen dat mensen in hun eigen omgeving kunnen werken zodat zij daarvoor niet meer naar de stad hoeven. Wat de SP-fractie betreft is met name de economische ontwikkeling van de krimpgebieden erg belangrijk. Aangaande het onderwijs, denkt de SP-fractie dat het zou kunnen helpen om in overleg met de onderwijsinstellingen tot lokale vestigingen te komen die doelgericht kunnen functioneren op bepaalde werkgelegenheidssituaties. De SP-fractie kan heel goed leven met bijvoorbeeld de ISV.

Dhr. **Keurentjes** (CDA) brengt in dat de CDA-fractie concludeert dat krimp een proces van alle tijden is. Het CDA vindt het van belang om een accent te leggen op de krimpgebieden in het landelijk gebied. Er moet daarbij een voldoende pakket aan instrumentarium aanwezig zijn om verloedering tegen te gaan en de aantrekkelijkheid te bevorderen en de samenhang tussen de verschillende overheden en partijen in dat spel te stimuleren. Daarbij is altijd een zekere mate van vrijheid waarbij een bepaalde ondergrens geldt.

Op welke wijze kan en wil GS het debat over krimp en de consequenties daarvan entameren en gaande houden?

Hoe wil de provincie initiatief van onderop – onderwijs, bedrijfsleven, gemeenten, particulieren, maatschappelijk middenveld – ondersteunen? Het CDA denkt aan het ruimte geven aan proeftuinen, regenluwe gebieden en financiële middelen.

Is er altijd voldoende duidelijkheid en prioriteitstelling aanwezig waar het gaat om sloop en transformatie woningbeleid? Wat is de les van de Ganzendijk?

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) merkt op dat die laatste vraag een aparte bijeenkomst wellicht zou rechtvaardigen, en vraagt dhr. Keurentjes de vraag aangaande de woningvoorraad iets te verduidelijken.

Dhr. **Keurentjes** (CDA) antwoordt dat het soms om demografische wijzigingen en soms om wijzigingen van wensen en de kwaliteit van woningen voor toekomstig gebruik gaat. Soms kan je op een gegeven moment vaststellen dat er aanpassingen gedaan moeten worden die meer passen bij de kenmerken van het gebied. Wat is voor GS de les van Ganzendijk?

Dhr. **Krajenbrink** (CDA) beperkt zijn vraag tot het ISV. Waarom is er gekozen voor met name projectaanvragen en minder voor programma-aanbod? In hoeverre wordt daarmee de regionale samenwerking gestimuleerd?

Projectaanvragen moeten passen binnen het regionaal woning- en voorzieningenplan. Aangaande transformatie van de woningvoorraad wordt aangegeven dat gewenst is dat voorzieningen worden gecombineerd of gebundeld naar centrumdorp en stedelijke centra. Het CDA heeft het gevoel dat het van onderop moet komen en dat niet van bovenop opgelegd moet worden dat er geconcentreerd moet gaan worden. Er zijn ook voorbeelden waarbij juist gedeconcentreerd wordt en invulling wordt gegeven aan de menselijke maat. Dhr. Krajenbrink vraagt om een reactie van gedeputeerde op de voorwaarden voor projectaanvragen.

Dhr. **De Vries** (D66) vraagt of dhr. Krajenbrink vasthoudt aan de beperkingen die het POP stelt of dat hij vindt dat er meer vrijheden moeten komen.

Dhr. **Krajenbrink** (CDA) antwoordt dat het kan voorkomen dat het POP aangepast moet worden als er regenluwe zones ingericht moeten worden in bepaalde krimpgebieden om van onderop te stimuleren dat er activiteiten plaatsvinden.

Invulling van particuliere woningverbetering. Waarom wordt er niet gekozen voor een renteloze lening?

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) hoopt dat dhr. Krajenbrink mee heeft gekregen dat het in de pilot particuliere woningverbetering wel degelijk gaat om een renteloze of laagrente lening.

Dhr. **Krajenbrink** (CDA) vervolgt dat dan de vraag is waarom er expliciet gekozen wordt voor de proeftuinen Winschoten en Veendam en juist niet voor de kleinere kernen waar krimp plaatsvindt?

Dhr. **Stevens** (ChristenUnie) spreekt namens zijn fractie allereerst zijn waardering uit voor de aanpak van het College. Het voorstel om de ISV-gelden, als het gaat om wonen, uitsluitend en volledig te bestemmen voor de krimpgebieden, heeft de volledige steun van de ChristenUnie-fractie. Hoe gaat het College de overige, verdergaande adviezen van het Topteam, zoals kijken naar het Besluit locatiegebonden subsidies, het ILG, het MIRT en Pieken in de Delta, benutten?

Nota reacties en commentaar beleidskader ISV. Het College schrijft: 'Desondanks beschikt de regio over enkele financieringsstromen om projecten te realiseren, o.a. BLS, ISV, 100.000-woningenplan, inkomsten uit grondbedrijven.' Heeft het College overwogen deze geldstromen in te zetten of om te buigen en in te zetten voor krimp of kan dat tegemoet gezien worden in het Provinciaal Actieplan? Hoe zit het op dit punt met het ISV aan de gemeente Groningen?

De ChristenUnie is niet tevreden met de manier waarop hun vragen over subsidiëring nieuwbouw regio Groningen-Assen beantwoord zijn, of niet tevreden met de antwoorden. Het gaat in dit geval ook om subsidies die voortgekomen zijn uit het Besluit locatiegebonden subsidies, waarvan ook het Topteam adviseert die vooral op de krimpgebieden te richten. Het College geeft geen antwoord op de vraag wat, als dit soort gelden op nieuwbouw in de regio Groningen-Assen gericht wordt, de invloed daarvan is op de regionale woningmarkt.

Is het handig om in sterke gebieden belastinggeld te besteden aan nieuwbouw, terwijl tegelijkertijd in krimpgebieden belastinggeld wordt besteed aan sloop?

Op de vraag of het niet handig zou zijn onderzoek te doen naar de effecten op de woningmarkt, verwijst het College naar het rapport 'Bevolkingskrimp in de regio en de effecten op de woningmarkt in de stad.' Echter, de ChristenUnie vraagt wat de effecten van de woningmarkt in de stad op het platteland zijn. Daarover wordt in het betreffende onderzoek niets gezegd.

In de regio Oost-Groningen zal het aantal huishoudens tot 2030 met 11% afnemen (rapport Krimp in Groningen). De ChristenUnie neemt aan dat dan ook de woningvoorraad met 11% moet afnemen. Echter, in de lijst over nieuwbouwruijme is voor dit gebied sprake van een toename van de woningvoorraad met 1827 woningen. Hoe krijgt men meer regie op de sloopopgave in de provincie Groningen? Is het College bereid dit punt in het Provinciaal Actieplan verder uit te werken?

Dhr. **De Vries** (D66) haakt in op de regierol die de provincie moet gaan voeren. De problematiek houdt niet op bij de gemeentegrens. De D66-fractie denkt dat de gemeenten juist zélf de meest belangrijke rol zullen moeten gaan voeren en dat je dat niet vanuit een blauwdruk vanuit de provincie kunt doen. Hoe denkt gedeputeerde exact invulling te geven aan deze regierol en de vrijheid bij de gemeenten ook te laten? Heeft gedeputeerde al contacten met de provincies Friesland en Drenthe?

De economische vrijheid en de ontwikkelingen van beneden af. Met name de vrijheid die de gemeenten zullen moeten hebben om hun economie zo veel mogelijk te versterken, ook voor het MKB. De D66-fractie vindt het POP hier te stringent in en zou dat graag meer open willen hebben. Is de ChristenUnie net als het CDA bereid te kijken hoe men dit van onderop kan versterken? En moet men zich dan strikt aan het POP houden of niet? Dezelfde vraag stelt hij aan de partijen die destijds tégen het voorstel hebben gestemd.

Out-of-the-box denken is volgens de ChristenUnie erg belangrijk waar het gaat om krimp. Bij DelfSail kon de ABN AMRO via een bus alle bankdiensten uitvoeren. Waarom kunnen de bankdiensten niet

ook op die manier, via multifunctionele centra en buurthuizen, in stand gehouden worden? Misschien kan het College met de banken, MKB en grote bedrijven actie ondernemen en in discussie gaan.

Dhr. **Keurentjes** (CDA) vraagt of dhr. De Vries de vraag over de banken als voorbeeld geeft of als specifieke vraag stelt. Kan hij nog andere voorbeelden noemen?

Dhr. **De Vries** (D66) antwoordt dat hij die vraag als voorbeeld stelt. Er zijn natuurlijk veel meer diensten – huisartsen en tandartsen die een parttime praktijk in het dorp hebben bijvoorbeeld.

Dhr. **De Vries** (D66) vervolgt dat er al even gesproken is over de inspraak. Juist ook de inspraak van de bevolking, met hun kennis, zal heel essentieel zijn.

Er zal veel geld aan de krimp besteedt moeten worden. In een van de rapporten staat dat met name de corporaties daar een rol in hebben. Is dat niet te veel gevraagd van de corporaties, die ook al te maken hebben gehad met de Vogelaarbijdrage en de Vennootschapsbelasting. Heeft de gedeputeerde hier al contact over gehad met het ministerie van WWI?

In alle rapporten viel het dhr. De Vries op, dat het primair en voortgezet onderwijs wel, maar het middelbaar beroepsonderwijs niet genoemd werden. Hij denkt dat het MBO heel nadrukkelijk anders benaderd moet worden dan de rest van het voortgezet onderwijs.

Dhr. **Hoiting** (Partij voor het Noorden) wil ervoor waarschuwen dat het als een self-fulfilling prophecy werkt als men verkrampd gaat reageren op krimp en het probleem veel groter gaat presenteren dan het is. Natuurlijk zijn er ontwikkelingen die aandacht vragen, maar de PvhN heeft het idee dat men aardig op weg is met de aandacht die men er voor heeft.

Twee aspecten zijn wat de Partij voor het Noorden betreft heel belangrijk hierin. De eerste is de vraag in hoeverre de provincie zelf meewerkt aan de krimp. In hoeverre houdt gedeputeerde er rekening mee dat de woningconcentratie in het Regiovisiegebied en de stad Groningen de krimp in de omliggende gebieden versterkt? Het tweede is dat de krimp vele aspecten heeft. De aandacht die er door de provincie aan gegeven wordt middels een regierol of een rol ter ondersteuning van de gemeenten, ook een *integrale* aanpak vereist. Is er binnen de provincie bij de mensen die zich gaan bezighouden met deze problematiek, sprake van een interdisciplinair team van ambtenaren die in de voorbereiding van het Provinciaal Actieplan de verschillende facetten de nodige aandacht kunnen geven?

Mw. **Stavast** (GroenLinks) brengt in dat GroenLinks aansluit bij de eerder gemaakte complimenten, zowel wat betreft het rapport van het Topteam als wat betreft het informatiepakket over de ISV-regeling. GroenLinks is het eens met de keuzes die er aangaande het ISV gemaakt zijn en heeft een paar concrete opmerkingen. Op pagina 14 wordt gezegd dat men bij het uitvoeringsprogramma van het POP nog allerlei provinciale instrumenten heeft. Hoe verhoudt zich dat tot de bezuinigingen die in een aantal schema's tamelijk op nul zijn gezet?

Het is van belang dat het onderwijs nauwer gaat voldoen aan de verwachting die er is van de werkgelegenheid in de zorg. Als de provincie daar een positieve rol in wil blijven spelen, is het nodig dat zij die deskundigheid heeft.

Advies Topteam krimp. Het advies voor een stevige rol voor de provincie ziet GroenLinks als een compliment voor wat er tot nu toe al gebeurt. De kunst is dat vast te houden.

Aangaande het transformatieplan lijkt de slotopgave 'particulier' lastig. Een landelijke beleidsverandering maakt dat ook voor recreatiewoningen tweede hypotheke aantrekbaar zijn. Het verzoek van GroenLinks is om te checken of dit acceptabel is en of de dorpen daar voor voelen.

Beeldvorming. Het lijkt GroenLinks heel erg van belang om, waar mensen enthousiast bezig gaan met woon- en leefbaarheidsplannen, het positieve daarvan overeind te houden en niet alleen te rapporteren aan de mensen die heel erg betrokken zijn maar ook breder. Dat is voor een groot deel gemeente, maar in het kader van regie en omdat een dichtgetimmerde woning ontzettend lang op het netvlies blijft staan, lijkt het hen van belang daar tegenwicht aan te blijven geven.

Waarom wordt het zo belangrijk gevonden zo'n bedrag te reserveren voor de knelpuntenpot die ingesteld wordt bij het ISV?

Ziekenhuizen. Het adviesorgaan Landelijk is opgeheven. De spreiding en afweging is nu vanuit nationaal beleid niet meer veilig gesteld. GroenLinks zou er op dat onderdeel van de zorg erg op willen aandringen om de energie die gegenereerd is te blijven inzetten en de synergie die bezig is te ontstaan, vast te houden. Dat geldt vooral voor het op een rijtje zetten van de informatie. Het heeft nu landelijk goed doorgewerkt in een landelijke nota, maar straks met een nieuwe regering lijkt het GroenLinks nuttig om hapbare brokken overzichtelijke informatie te blijven sturen.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) geeft aan dat hij wellicht niet alle vragen kan beantwoorden, omdat hij de vragen en kanttekeningen voor een deel meeneemt in de voorbereiding van het Provinciaal Actieplan. Het College is druk doende met het plan. De inhoud staat nog niet voor de volle 100% vast. Integendeel, het is een stuk waar nog flink aan gewerkt wordt en dat nog teruggekoppeld gaat worden naar gemeentelijke maatschappelijke organisaties in de regio's.

De € 31 miljoen. Er is op 17 februari 2010 een algemeen overleg geweest over de Rijksnota bevolkingsdaling, waar een zeer brede steun van de Tweede Kamer bleek. De aanwijzingen zijn dat het Nationaal Actieplan, het Interbestuurlijk Actieplan en de daarbij behorende middelen doorgezet zullen worden, ook door dit demissionair kabinet, maar dit is pas zeker als de uitkomst bekend is van het plenair beraad in de Kamer dat op 10 of 11 maart 2010 plaatsvindt.

Mw. **Schalij** (PvdA) vraagt hoe hoog het bedrag is dat naar Groningen komt.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) antwoordt ontkennend. Er zijn twee bedragen beschikbaar in het kader van de Kabinetsnota. € 31 miljoen WWI-geld, te besteden in gebieden met huishoudenskrimp. Een klein deel van dat bedrag, in de orde van grootte van € 1,5 à 2 miljoen, gaat naar Zeeland. Het overige deel wordt verdeeld tussen Limburg en Groningen. Deze week speelt dat besluitvorming is toegezegd over de ingediende experimenten, wat betekent dat het College zeer binnenkort zal weten of de vanuit Groningen ingediende experimenten in het kader van de Rijksnota, ook worden gehonoreerd.

Relatie groei-krimp. Dit punt krijgt aandacht in het Provinciaal Actieplan. Zowel in de Regio Groningen-Assen als in de krimpregio's moet nader onderzoek worden gedaan. Tot dusver is het zo dat het niet zo is dat een actief woningbouwbeleid in de centrale regio in directe mate de krimp in de omliggende regio's stimuleert. Dat ligt complexer. Men trekt om een aantal redenen naar de centrale regio, voornamelijk onderwijs en werk. Die onderlinge relatie is er niet alleen fysiek (vestigen), maar ook in de mobiliteit (stad-ommeland).

Dhr. **Swagerman** (SP) ziet een bevestiging van zijn betoog. De mensen gaan naar de stad omdat zij er wonen en werken. De SP heeft net gesteld dat je dat om zou kunnen draaien waarmee je een deel van de mobiliteitsproblematiek op zou kunnen heffen.

Dhr. **Keurentjes** (CDA) vraagt waar dat onderzoek nog voor nodig is als gedeputeerde al overtuigd is.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) antwoordt dat hij aangegeven heeft wat men tot nu toe weet, maar dat dat niet wil zeggen dat daar niet dieper ingedoken moet worden.

Theoretisch beredeneerd is het terecht wat dhr. Swagerman opmerkt, maar gedeputeerde wijst erop dat men op het punt van de maakbaarheid van de samenleving toch enige relativiteit moet hebben. Als het gaat om de economische situatie in de regio ten opzichte van de centrumregio's, moet hij er wel op wijzen dat er de afgelopen decennia zeer veel energie en geld is gestoken in de economische ontwikkeling van de periferie. Toch hebben allerlei bewegingen die in het verleden zijn gedaan, niet kunnen voorkomen dat de kenniseconomie is toegenomen, de maakindustrie grotendeels is verdwenen en de betreffende regio's als het gaat over economische ontwikkeling, minder in trek zijn dan de centrale regio.

Dhr. **Swagerman** (SP) merkt op dat hij dan misschien alleen de dingen onthoudt die het College de afgelopen 12 jaar heeft gedaan, waarmee zij juist heeft bewerkstelligd dat het platteland is leeggelopen door het verbieden van activiteiten waar wel belangstelling van ondernemers voor is.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) wijst erop dat de regio die economisch gesproken in de provincie Groningen booming is, namelijk de regio Eemsdelta, de grootste krimpregio van Nederland is. Verstedelijkingsmiddelen. Men moet constateren dat de verstedelijkingsmiddelen die zijn ingezet in het kader van de versnellingsagenda BLS-middelen waren die zijn getransformeerd naar het versnellingsbudget, dat het budget aan de hand van een verdeelmechanisme in Nederland is uitgezet door het ministerie en niet alleen in de regio Groningen-Assen maar ook daarbuiten. BLS-middelen heeft men eigenlijk gewoon niet meer. Gezien het financiële tij in Den Haag, verwacht de gedeputeerde dat die er ook niet meer komen. Het is niet zo dat het feit dat die middelen o.a. in de regio Groningen-Assen zijn neergedaald, effect heeft op de woningbouwproblematiek in de krimpregio's, want de programma's die met die middelen zijn uitgevoerd zaten al lang in de pijplijn en waren geheel in overeenstemming met de regionale planning. Hij heeft de vraag die de ChristenUnie hierover stelde opgevat als een signaal dat je alert moet zijn dat de middelen daar besteed worden waar ze het hardst nodig zijn. De discussie over of inzet van middelen in krimpregio's harder nodig is dan in stedelijke regio's, vindt de gedeputeerde lastig, omdat het naar zijn gevoel buitengewoon onverstandig zou zijn om de extra middelen voor verstedelijkingsproblematiek, die overigens van de kant van het Rijk bijna helemaal zullen opdrogen, te besteden aan krimpproblematiek, omdat eenieder erbij gebaat is dat de vestigingsfactoren in de centrale regio op het gebied van de woningbouw versterkt worden en dat een aantal problemen op het vlak van de woningvoorraad worden aangepakt. Het College is van mening dat zij sterk moeten inzetten op de problematiek van de woningvoorraad in de krimpregio's, dat de provincie het Rijk daar had bij nodig heeft en dat men er dus alles aan moet doen om ervoor te zorgen dat aanvullende rijksmiddelen terecht komen in de krimpgebieden. Tegelijkertijd is de gedeputeerde van mening dat, voor zover er in de toekomst nog rijksmiddelen zullen zijn voor stedelijke regio's, daar niet op ingeboet moet worden.

Dhr. **Stevens** (ChristenUnie) merkt op dat het Topteam krimp adviseert om belastinggeld via subsidiëring door de Rijksoverheid in te zetten op krimp. De ChristenUnie had vragen bij de manier waarop het subsidiegeld in de regiovisie Assen concreet werd besteed ten aanzien van nieuwbouw, terwijl je elders op hetzelfde moment geld probeert te vinden voor sloop. Als het ging om infrastructuur en versterking van het gebied was het anders geweest.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) antwoordt dat zijn vraag helder is, maar pragmatisch gesproken lijkt het hem het beste nu eerst te kijken wat het Rijk gaat doen alvorens de discussie te voeren. Als het gaat om de provincie Groningen, waar de sterke centrale regio voorwaardenscheppend is voor leefbaarheid en welzijn in de hele provincie, zou men er buitengewoon onverstandig aan doen om daar op in te boeten.

De diverse financieringsbronnen die in het verschiet liggen. Wat het ISV betreft is het duidelijk. De € 31 miljoen gaat naar projecten op het gebied van de woningbouwopgave in de gemeenten met huishoudenskrimp. Het College lobbyt daar wel op, maar het Rijk beslist uiteindelijk hoe dat verdeeld wordt. Daarnaast is er een budget van ongeveer € 20 miljoen, dat het ministerie van BZK in het kader van het gemeentefonds tijdelijk inzet als extra factor voor krimp gemeenten met huishoudensdaling en waar de betreffende gemeenten autonoom over gaan. Van de drie genoemde fondsen is het ISV datgene waar het College zelf over gaat.

Probleem of kans. De krimp moet zeker niet overdreven worden, maar er zit een paradox in de communicatie over krimp. Enerzijds wil je je ogen niet sluiten over de mogelijke gevolgen van bevolkingsdaling en mensen ervan bewust maken dat zij erbij moeten zijn om zo goed mogelijk te kunnen anticiperen op die ontwikkelingen, waardoor je er haast niet onderuit komt het enigszins te problematiseren. Tegelijkertijd wil je aangeven dat de demografische ontwikkeling mogelijkheden biedt

en een bestuurlijke opgave is die kan leiden tot meer integraal beleid. De communicatie zal in de komende periode goed bewaakt moeten worden.

Versoepelen regelgeving. De gedeputeerde beluistert in de commissie dat men, als het gaat om regelgeving, niet alleen naar het Rijk kijkt. Dat doet het College altijd wel graag, want zij komen er wel achter dat rijksregelgeving soms knellend en ontmoedigend kan zijn bij het bedenken van creatieve oplossingen. Echter, een Provinciaal Omgevingsplan dat vorig jaar door de Staten is vastgesteld, is voor het College niet het eerste aangewezen stuk om te gaan veranderen. In die zin denkt het College dat men binnen het kader van het POP wel kansen kunt bieden in deze regio's.

Primair onderwijs en wonen. De opmerking van mw. Hartman vindt hij terecht. Het punt maakt deel uit van het experiment dat men in Noord-Groningen wil opzetten. Er moeten keuzes gemaakt worden over waar de voorzieningen geplaatst moeten worden en hoe zich dat verhoudt tot wonen en mobiliteit.

Bestuurskracht. Het dossier bevolkingsdaling is een bestuurlijke opgave die vergt dat er niet alleen bestuurskracht is, maar dat er ook een grote bereidheid is om te delen, samen te werken en over de eigen grenzen heen te kijken.

Economische versus demografische krimp. De gedeputeerde beschouwt de opmerking van dhr. Swagerman over 'het toespitsen van het Voortgezet Onderwijs op het werk in de regio', als een aansporing om nog meer te doen dan men op een aantal plekken al doet. Als het al lastig is om de uitbreiding van de economische activiteit in de krimpregio's te stimuleren, zal men er zeker alles aan moeten doen om ervoor te zorgen dat de werkgelegenheid en scholing die daarvoor nodig is, behouden blijft. Daar hoort het MBO nadrukkelijk bij en dat moet veel aandacht hebben. Kansen van onderaf mogelijk maken en voorwaardenscheppend beleid. Iedereen realiseert zich waarschijnlijk dat maatregelen die de komende jaren genomen moeten worden, maatregelen zijn waar de overheid haar rol heel goed moet kennen en zich moet realiseren dat heel veel van wat er moet gebeuren op het bord ligt van maatschappelijke instellingen. Het College moet ervoor zorgen dat maatschappelijke organisaties het probleem erkennen en moet bevorderen en faciliteren dat zij hun verantwoordelijkheid nemen om eraan te werken. Maar het College zal ook een groot deel van de verantwoordelijkheid moeten laten liggen waar die ligt, namelijk bij het maatschappelijk middenveld.

Dhr. **Abbes** (CDA) vraagt hoe het College aankijkt tegen het pleidooi dat D66 hield voor het loslaten van de regionale benadering aangaande de woningbouwopgave.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) is van mening dat dat het laatste is dat men moet doen. Hij vindt dat sterk vastgehouden moet worden aan de regionale benadering.

De les van Ganzendijk is een les in communicatie. Als het gaat om de particuliere woningvoorraad, kan gezegd worden dat Ganzendijk een dorpje is dat de kenmerken heeft van heel veel dorpen en wijken in Nederland: naoorlogse woningbouw van een magere kwaliteit, die eigenlijk aan vervanging toe is, maar waar mensen nog wel graag in wonen en die vaak in het goedkope segment zitten. Die transformatieopgave moet wel plaatsvinden, maar daar moet communicatief heel zorgvuldig mee omgegaan worden én er moet een goed perspectief geboden kunnen worden. De provincie Groningen heeft als het gaat om de transformatie van de sociale huursector meer gepresteerd dan welke provincie in Nederland dan ook. Het bieden van perspectief, zorgen dat op het punt van de transformatie alle belangen goed in de gaten worden gehouden en eraan werken dat er kwaliteit en duurzaamheid geleverd worden – het zijn allemaal kansen.

Projectaanvragen ISV en regionale samenwerking. De systematiek van het ISV is projectmatig, maar door de koppeling aan regionale woon- en leefbaarheidsinitiatieven en plannen probeert het College de projecten in een programmatisch kader te plaatsen. De gemeente dient een project in, maar het moet passen in het regionale kader en er wordt een regionale toets op gedaan, door portefeuillehouders of de regiegroep in de regio mee te laten adviseren over het toewijzen van de ISV-middelen.

Concentratie is geen dogma. Echter, men moet zich realiseren dat men ten opzichte van het concentratieprincipe met twee zaken rekening moet houden: 1) er is in het POP nadrukkelijk een

aantal uitspraken over gedaan en die staan vast en 2) uit het onderzoek en de werkelijkheid van de afgelopen jaren, blijkt dat concentratie een relatief autonoom proces is.

Dhr. **Krajenbrink** (CDA) merkt op dat het feit dat het een autonoom proces is, betekent dat de maatschappij aangeeft dat concentratie een gewenst proces is. Maar, daarnaast is er ook een omgekeerde beweging bij andere instellingen te zien, zoals bij zorg. In hoeverre geeft men invulling aan de maatschappelijke wensen om in sommige gevallen te *deconcentreren*?

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) antwoordt dat zijn vraag een van de redenen was dat de gedeputeerde wilde schorsen. In het beleidskader ISV wordt gezegd dat de projecten en initiatieven wel moeten voldoen aan de algemene principes van het POP. Gedeputeerde heeft niet in het beleidskader gelezen dat er extra criteria in het ISV-kader staan ten aanzien van concentratie. Toename woningbouw Oost-Groningen. Gedeputeerde vindt de 1800 eigenlijk veel te veel, maar heeft begrip voor de gemeente, die zo veel ruimte in haar bestemmingsplan en zo veel in de pijlpijn heeft en dat liever niet wil inleveren. Daarnaast wordt er in Oost-Groningen aan de transformatieopgave gewerkt.

Regie op sloop. Hiervoor geldt hetzelfde. Te denken valt aan de Eemsdelta, waarbij nadrukkelijk de uitbreidingsnieuwbouw én de transformatie en sloop in één kader wordt gesteld. De regie heeft men in de regio, provincie en gemeenten gezamenlijk door daar overeenstemming over te bereiken.

Invullen regierol ten opzichte van gemeenten. In het concept Provinciaal Beleidskader wordt hier aandacht aan besteed. Het College wil de rollen daarin heel duidelijk formuleren en aangeven waar de provincie op aanspreekbaar is en welke rollen zij ziet voor het maatschappelijk middenveld en de gemeente en toetst dat ook nog in de voorronde, waarin de concepten worden voorgelegd aan partijen in het veld.

Out-of-the-box denken, bankdiensten, MKB. Bij DelfSail waren per dag 100.000 mensen, die in de krimpgebieden niet dagelijks bij de bank komen, dus er is ook een schaalprobleem. Gedeputeerde is het ermee eens dat in oplossingen geprobeerd moet worden om zo veel mogelijk partijen, ook commercieel, erbij te betrekken.

Rol corporaties bij financiering. Dat is met WWI besproken. Het College heeft steeds aangegeven dat het niet zo kan zijn dat corporaties in krimpgebieden de Vogelaarheffing en de Vennootschapsbelasting moeten gaan betalen en tekort komen in hun investeringsruimte in de krimp. De vorige minister heeft toegezegd dat hij daar werk van zou maken en dat in het regime voor de woningcorporaties veel gedifferentieerder gekeken wordt naar heffingen. Het College wacht af wat het volgende kabinet daarvan maakt.

Aftrek hypotheekrente tweede woning. Gedeputeerde heeft hier nog nooit van gehoord.

Sloopopgave particuliere woningvoorraad. Dit is een probleem dat heel veel geld kost. In twee pilotgebieden begint men hier nu iets aan te doen. Gedeputeerde stelt vast dat het feit dat dit alleen in Veendam en Winschoten en niet in andere regio's van start gaat, puur te maken heeft met de voorbereiding en de input van de regio's. Die twee projecten waren klaar om ingediend te worden toen het College de experimenten voor het Nationaal Actieplan in moest dienen en waren door de regio geaccordeerd. Omdat het om pilots gaat, maakt het materieel niet zo veel uit waar het uitgevoerd wordt, als het instrumentarium maar uitgetoetst wordt én dat gebeurt in een buurt waar zowel goedkope koop als goedkope huur staat.

Criteria knelpuntenpot. Deze zijn zeer ruim, omdat het soms een voordeel kan zijn om niet te veel criteria te hebben, zodat er ruimte over blijft om met dát bedrag iets te doen.

Ziekenhuiscare heeft veel aandacht en dat geeft duidelijk aan dat als het gaat om de voorzieningsstructuur het nuttige nodig is om in samenwerking met gemeenten en maatschappelijke instellingen, te proberen zaken te doen.

Tot slot. Het College zal zeker blijven werken aan bewustwording en erkenning.

De **voorzitter** brengt in dat dit punt in ieder geval terugkomt wanneer het Provinciaal Actieplan voorligt. Er zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Gedeputeerde heeft aangegeven dat het

stuk nog niet af is, maar dit als input beschouwt bij de voorbereiding van het stuk. Hij stelt dan ook voor het daar voor dit moment bij te laten en nu enkel nog een paar korte, informatieve vragen te stellen.

Mw. **Stavast** (GroenLinks) herinnert aan haar vraag over de ISV. Dat gaat over de Vliegende Brigade, de sociale agenda en de stimuleringsfondsen die op nul gezet lijken te worden en wat de verhouding is.

Dhr. **Krajenbrink** (CDA) heeft nog twee punten. Hij is van mening dat men niet te dogmatisch om moet gaan als het gaat om het per definitie niet wijzigen van het Provinciaal Omgevingsplan en niet alleen moet kijken naar het Rijk om aanpassingen in wetgeving te doen – een provincie kan daar ook een rol in spelen.

Aangaande de pilot zou misschien de aanbeveling gedaan kunnen worden om met de Vereniging Groninger Dorpen te kijken of er een dorp toegevoegd kan worden. Dan zie je veel sneller het resultaat van een particulier woningbezitfonds.

Dhr. **De Vries** (D66) haalt aan dat dhr. Abbes zei dat de CDA-fractie gezegd zou hebben dat kannibalisme onder gemeenten mogelijk zou zijn. Dat heeft hij naar zijn idee niet gezegd. Hij heeft nadrukkelijk gezegd dat juist de problematiek niet ophoudt bij de gemeentegrenzen.

Dhr. **De Bruijne** (gedeputeerde) kan de vraag van mw. Stavast wat er straks overblijft van de ISV, nog niet helemaal beantwoorden, want die discussie loopt. De inzet van ISV-middelen zal wel zonder die facilitering ongehinderd doorgaan. Er valt niet aan onderuit te komen dat er door de noodzakelijke bezuinigingen ingeleverd zal moeten worden op ondersteuning.

Het POP. Gedeputeerde kan daar namens het College geen 'ja' op zeggen.

Een dorp toevoegen aan de pilot. Gedeputeerde begrijpt het punt. Echter, er ligt een aanvraag bij het Rijk met de twee pilots, die hij niet wil gaan beïnvloeden door daaraan te gaan sleutelen. Niet alleen de Vereniging van Groninger Dorpen is van belang, maar het is primair van belang dat de woningcorporatie en de gemeente medewerking verlenen.

Friesland-Drenthe. Vrijdag 5 maart 2010 heeft de gedeputeerde nog overleg gehad met gedeputeerden van Drenthe en Friesland. Het College heeft structureel overleg met de drie gedeputeerden die zich met dit dossier belasten. Er is landelijk overleg, met name met Friesland en Limburg, ook in IPO-verband. In het Provinciaal Actieplan zal te lezen zijn dat de provincie ook op dit punt in wil blijven zetten. En er loopt een CD NOISE in Groningen, Oost-Nederland en Duitsland, geheten 'New opportunities in shrinking Europe'.

Het stuk wordt als C-stuk naar de Statenvergadering geleid.

5. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 17.54 uur.